

Azonban másra, igenis, volna szüksége az iskolának is, a közönségnek is; t. i. helyesírásunk csupán conventión alapultó egyes eseteinek az eddiginél kimerítőbb kodifikálására. Iskola és közönség rég várja már ezt az illető helyről, tudományos akadémiánktól. KOMÁROMY LAJOS.

Pædagogiai értekezések az 1892/3. évi középiskolai programokban.

A középiskolai oktatás és szervezés kérdésével foglalkoznak a következő értekezések:

1. *A vallástan tanítása középiskoláinkban.* Irta Mayer Endre. (Eperjesi ág. h. ev. collegium.) Ezen erős protestans érzéssel írt értekezés ez idei pædagogiai programirodalmunknak egyik becsesebb terméke. Kellő nyomatékkal hangsúlyozza azon régi igazságot, hogy a valóságosság szellemének kell az egész oktatást átlengeni. Megkívánja egyszerűsrimind, hogy a tulajdonképi vallásoktatás is, a mennyire lehet, párhuzamosan haladjon a többi tanítással, s helyteleníti pl. azon tényt, hogy gyakran az egyetemes vallástörténet tanítását követelik oly osztályban, melyben a világtörténetet egyáltalában nem ismerik. Méltán óhajtja továbbá, hogy a vallásoktatás sokkal több időt és gondot fordítson magának a bibliának tanítására, mint most teszi. Mindezen pædagogiai követelményeknek a praxisban való teljesítése céljából szükségesnek tartja, hogy a vallástant ne tanítsa egy a tanári testületen kívül álló katecheta, hanem, ha csak lehet, a tanári karnak valamely tagja. E nagyon helyeselhető kívánság természetesen csak felekezeti iskolákra vonatkozhatik.

10 2. *Művészet a középiskolában.* Irta Albrecht János. (Pozsonyi kir. kath. főgymnasium.) Egy nálunk és a külföldön egyaránt sok oldalról hangoztatott kérdés fejtegetéséhez kíván ez értekezés szerzője is hozzájárulni. Korántsem akarja a mostani tanterv módosítását a művészeti oktatás kedvéért, csak egyik és másik helyre mutat rá a fennálló tanterv keretén belül, a melyet kellően felhasználva az eddiginél többet lehetne tenni a művészet ismertetése, a művészet iránti érzék felébresztésére. Fejtegetéseit kiterjeszti a költészet, zene, festészet, szobrászat és építészetre. A költői művek tárgyalására nézve — úgy véli a szerző — az iskola most is eleget tesz feladatának, s erre nézve az önképzőkörök is kiegészíthetik az iskola munkáját, a mennyiben rajtuk állana különösen az előadás művészetének ápolása. Ide tartozik a színház látogatása is, melyet jóra való darabok előadása esetén bátran ajánlhatunk középiskolai növendékeinknek. Az énekről és zenéről is tulajdonképen az iskolán kívül álló, az önképzőkörökhöz hasonló szervezetű ének- és zenekörök gondoskodhatnának. Magának az iskolának is van itt-

ott alkalma arra, hogy a tanulókat a zene művelődéstörténelmi fontosságára vagy a zene történetének egyes mozzanataira figyelmeztesse. Így a görög lyrikusok olvasása mellett az ide tartozó hangszerek, az antik dráma chorusát kísérő zene, a harczene (tuba, cornu), az ó-testamentom különböző helyein említett zeneszerszámok, az orgona a középkorban (N.-Károly), a troubadourok, hegedősök, Luther befolyása a templomi énekekre, a Marseillaise stb.: — mindezek oly momentumok, melyek a történet tanárának alkalmat adnak arra, hogy megemlékezzen a zenéről. Ha majd egyszer a culturtörténelemnek nagyobb tér jut a történettanfításban, a zene fejlődéséről is többet mondhat a tanár. Egyelőre az ének- és zenekörök által rendezendő iskolaünnepeket is fel lehet használni ilyen kisebb zenetörténelmi előadásokra; a főpróbákon ugyanis lehetne az előadandó *pièce*-t megelőzőleg az illető zeneszerző életét és vele kapcsolatban a zenetörténelem egy-egy fejezetét megismertetni. Kevesebbel, mint a költészet és zene érdekében, kell beérnünk a festészetet illetőleg. Erre nézve nagyobbára csak utánpótlásokra vagyunk utalva. A történetoktatás rendszeresen csak a renaissance korának ismertetése alkalmával emlékszik meg a festészetéről, legfeljebb megemlíti még a görögök festészetét vagy a rómaiak és byzancziak nagy mozaikművészetét. De ez vajmi kevés arra, hogy a tanulók a festészetnek fontosságáról az emberi nem művelődésére nézve fogalmat nyerjenek. E hiány némi pótlására kívánja a szerző külön *művészeti muzeumok* berendezését középiskoláinkban. Ezekben együtt kellene lenniök a festőművészet legremekebb alkotásai utánpótlásainak, melyeknek bemutatására elegendő alkalmunk nyílik a tanítás folyamán. Legtöbb módot adhat erre nézve a hittanítás, a mennyiben a középkor és az újkor elejének nagy festőművészei nagyjából a szentírásból vették tárgyukat. A classicus nyelvek tanítása közben bemutathatjuk a mythologiai tárgyu festményeket, a történelmi órán a tisztán historicus tárgyúakat, a földrajzi vagy esetleg természetrajzi leczkékben a tájképeket stb. Eredeti festészeti remek bemutatására is lesz többé-kevésbé alkalom: a fővárosi tanulókat elvezethetjük a nagy képtárakba, a vidéki városokban is akad itt-ott a városházán, templomban stb. a bemutatásra érdemes kép. A mi végre a szobrászatot és építészetet illeti, ezeknek ismertetése nagyobbára csak a rajztanár kezébe van letéve. De erre nézve is közreműködhetnek a többi tanárok is: még pedig első sorban a történelem és a classicus philologia tanára, de a földrajz tanára is, a ki az egyes városoknál megemlékezhetik az ott található műemlékekről, a természetrajz tanára, midőn azon anyagokat tárgyalja, melyekből a szobrok és épületek készülnek, a tornamester, a ki beszélhet a görögök testgyakorlatáról, s megmagyarázhatja, hogy a görög szobrászat részben azért emelkedhetett oly magasra, mert a szobrászok szép embereket

állíthattak oda maguknak mintául, s hogy a görögök számos szoborban megörökítették testgyakorlataikat. Hogy melyik tanár mit és mennyit mutasson be a különböző művészettörténelmi anyagból, arra nézve a tanártestület megállapodhatnék egy módszeres konferencián, s szépen feloszthatnák maguk között az anyagot, nehogy a tanuló esetleg többször lássa vagy hallja ugyanazt. Minél gazdagabb lesz az illető művészeti muzeum, annál sikeresebb lesz e művészeti oktatás. Kiegészíthetné még némileg az ifjúsági könyvtár azon része is, mely a művészetre és művészekre vonatkozik. Szívesen elismerjük, hogy az értekezésben sok figyelemre méltó megjegyzés van, csak azt találjuk, hogy kissé nagyon is nagy súlyt helyez a művészettörténelmi részletekre, melyek pedig a középiskola fokán alig vihetnek másra, mint néhány művészeti terminus vagy művésznév ismeretére — ennek pedig vajmi csekély a haszna a valódi műveltségre nézve.

3. *A költészet szerepe a középiskolai nevelésben.* Irta Schuber Máttyás. (Rozsnyói ág. ev. főgymnasium.) A dolgozat bevezetésképen némi halovány képet ad a poesis szerepéről az ó- és középkor nevelésében és a realis és a formális tantárgyak közti különbségre vonatkozó kissé ósdi szellemű és igen felületes fejtegetések után áttér azon szerep méltatására, melyet a költészet a mi középiskolai oktatásunkban visz. Itt aztán azon meglepő eredményre jut, hogy iskoláinkban nagyon is sokat aethetizálnak, a poesist inkább az értelemben beszélgetik, mint a szív és érzelemhez, nagyon korán kritikus szellemet keltenek az ifjúságban s így azt érik el, hogy az ifjúság nagyon is korán elfásul a költészet iránt, s ennek folytán érettebb korában inkább csak könnyű regényeket, novellákat és rajzokat olvasgat, mint komoly, nagyobbszabású remekműveket. S e nagy baj okát a szerző az «Utasítások»-ban találja, melyek szerinte túlságosan nagy súlyt helyeznek az elméleti okulásra, az aethetikus taglalásra és irodalomtörténeti tanulságokra, a helyett, hogy arra figyelmeztetnének, hogy a költemények, a «szív és képzelemhez szólva, izlést és erkölcsöt nemesítőleg hatni vannak hivatva». Már rég nem hallottunk oly igazságtalan és oly kevéssé alapos vádat az «Utasítások» ellen, mint ez. A szerző vádjának bizonyítására felhoz egy csomó idézetet a magyar irodalmi tanításra vonatkozó gymnasiumi utasításokból és elfelejt, hogy épen, minthogy a magyar irodalmi tanításnak egyik hivatása az, hogy az egész irodalmi oktatásból, tehát nemcsak Vörösmarty, Petőfi, Tompa, Arany stb., hanem egyszersmind Homeros, Sophocles, Vergilius, Plautus, Shakespeare Molière, Goethe, Schiller stb. gymnasiumi oktatásunkban tárgyalandó költők örökbecsű mintáiból levonható poetikai tanulságokat összefoglalja és némileg rendszerezze: ép ezért kénytelenek voltak az «Utasítások» a magyar irodalom rovatában az illető elméleti okulásokat kissé részletesebben megjelölni, míg a

